

Jos säästäminen määritellään nettovarallisuuden muutoksena, niin säästäminen määritellään nettovarallisuuden muutoksena

PENTTI VARTIA

Artikkelissaan tämän aikakauskirjan numerossa 3/1990 professori Erkki Koskela totesi »Jos säästäminen määritellään nettovarallisuuden muutoksena, tulisi varoihin ja velkoihin liittyvät, inflaatiosta johtuvat pääomavoitot ja -tappiot ottaa huomioon, mitä kansantalouden tilinpitokäytännössä ei tehdä. Ilman perusteellisempaa selvitystä ei ole helppoa sanoa, miten kotitaloussektoria kokonaisuutena koskevia lukuja tulisi korjata tämän seikan perusteella. Todennäköisesti kansantalouden tilinpidon mukainen säästämisaste kuitenkin jonkin verran aliarvioi 'todellista' säästämisastetta, mutta se ei vaikuttane paljонkaan säästämisen ajallisesta kehityksestä saatavaan kuvaan».

Aikakauskirjan edelliseen numeroon kirjoittamassani kommentissa halusin huomauttaa, että jos säästäminen määritellään nettovarallisuuden muutosten kautta (tavanomaisen tilinpitokäytännön sijasta), niin tämä minun mielestäni vaikuttaa oleellisesti säästämisen ajallisesta kehityksestä saatavaan kuvaan. Tarkoitukseni ei ollut — eikä ole nytkään — yleisemmin ottaa kantaa Koskelan mainitsemien vaihtoehtoisen säästämisen määritelmän puolesta tai sitä vastaan.

Keskustelumme etenee nähdäkseni luontevasti, jos aluksi päästään yhteisymmärrykseen siitä, kuinka kotitalouksien nettovarallisuus on kehittynyt Suomessa parin viime vuosikymmenen aikana. Laskelmia tästä on esittänyt mm. Alho (1988) ja hieman täydennettyinä niitä löytää esim. ETLAn rahoitustutkimusta esittelevästä lehdykstä (ETLA 1989). Esimerkiksi asuntokannan arvon muutokset ovat aiheuttaneet kotitalouksien nettovarallisuudessa suuria muutoksia. Kotitalouksien

asuntokannan arvo nousi vuosina 1988 ja 1989 yhteensä liki 400 miljardilla markalla. Samanaikaisesti kotitalouksien säästäminen oli kansantalouden tilinpidon mukaan huomattavasti vähäisempää. Eikä vaihtoehtoinen säästämisen määrittely vaikuta oleellisesti säästämisen ajallisesta kehityksestä saatavaan kuvaan?

Säästämisen, kulutuksen ja tulon käsitteeseen liittyy monia ongelmia, joista kiinnostuneille suosittelen luettavaksi kokoomajulkaisua *Parker & Harcourt (1969)*. Teokseen on koottu monien vanhojen tekijöiden (mm. I. Fisherin, Hicksin, Kaldorin, Stonen) käsityksiä näistä kysymyksistä. Koskelan esille ottamat laskelmien »umpeenmeno-ongelmat» ovat käsittäkseni ratkaistavissa yksinkertaisesti. Mielenkiintoisempia säästämisen (ja tulon) vaihtoehtoihin määritelmiin liittyviä kysymyksiä ovat sen sijaan nimellisten ja reaalisten pääomavoittojen erottelu, puhtaiden *wind-fall* tulojen erottaminen muista nettovarallisuuden muutoksista, erilaisten tulojen verokohtelu, jne. Yritän kuitenkin seuraavassa lyhyesti vastata Erkki Koskelan esittämiin kysymyksiin, joista osa on tähän vaihtoehtoiseen säästämisen määritelmään (vrt. edellä oleva sitaatti) liittyviä periaatteellisia ongelmia, osa liittyy esittämiini laskelmiin.

Mihin tämä huima tulonlisäys on mennyt?

Jos säästäminen määritellään nettovarallisuuden muutosten kautta ja edelleen tulot säästämisen ja kulutuksen summana, on kyse yleensä laskennallisesta tulonlisäyksestä, joka ei välttämättä realisoidu toisilta talouden-

pitäjiltä saatuina tuloina. Pääomavoitot syntyvät valtaosalta reaali-pääoman arvonnou-
suista ja sijoitetaan lyhyellä tähtäyksellä reaali-
pääomaan.

*Voiko nettovarallisuuden arvonnoususta
johtuva säästämisen lisääntyminen olla
sopuoinnussa nykyisten vaihtotase-
laskelmien kanssa?*

Vaihtotaselukuja ei tarvitse muuttaa, jos pää-
oman reaalisien arvonnousun vuoksi korotet-
tu säästäminen ajatellaan sijoitetuksi reaali-
pääomaan.

*Kuinka kotitalouksien osakeomistukseen
liittyvä arvonnousu on laskettu?*

Kotitalouksien osakeomistuksen arviointi pe-
rustuu alunperin KOPissa tehtyihin arvioihin.
Niitä on aiemmin käyttänyt mm. *Herrala*
(1988). Erilaiset järkevät ratkaisut tässä ky-
symyksessä eivät kovin paljoa muuta säästä-
misen vaihteluista saatavaa kuvaa. Osakkei-
den osuus kotitalouksien portfoliossa on näet
melko pieni verrattuna esimerkiksi asuntova-
rallisuuteen.

*Onko asuntopalvelusten kulutukseen tehty
korjauksia?*

Asuntopalvelusten kulutukseen ei ole tehty
käyttämässäni nettovarallisuuslaskelmissa

muutoksia. Jos säästäminen määritellään net-
tovarallisuuden muutoksen kautta, niin miten
kulutuksen korjaaminen vaikuttaisi säästämi-
sestä saatavaan kuvaan? Säästämisaste voisi
kyllä muuttua, jos kulutuskorjausten vuoksi
tulo muuttuisi. On kuitenkin vaikea kuvitella
sellaista korjausta kulutukseen ja tuloihin,
että se pitäisi säästämisasteestakaan saadun
kuvan muuttumattomana.

Kirjallisuus

- Alho, K. (1988): »Analysis of Financial Markets
and Central Bank Policy in the Flow-of-Funds
Framework», *Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos,*
A 12.
- ETLA (1989): »Rahoitustutkimus Elinkeinoelämän
Tutkimuslaitoksessa», *ETLA-tutkii,* lokakuu
1989.
- Herrala, R. (1988): Miksi säästämisaste laskee: Nä-
kökulma tulojen ja kulutusmenojen suhteen,
*Valtiovarainministeriön kansantalousosasto kes-
kustelualoitteita no. 18.*
- Koskela, E. (1990): »Kotimainen säästäminen, ra-
hoitusmarkkinat ja veropolitiikka», *Kansanta-
loudellinen aikakauskirja,* 86, 285—296.
- Parker, R.H. & G.C. Harcourt (1969): *Readings
in the Concept & Measurement of Income,*
Cambridge University Press.
- Vartia, P. (1990): »Tilastotiede ja taloustiede». Esi-
telmä Valtakunnallisilla Tilastopäivillä 2—3. 10.
1990.
- Vartia, P. (1990): »Kuinka pääomavoitot ja -tap-
piot vaikuttavat säästämisasteesta saatavaan ku-
vaan?» *Kansantaloudellinen aikakauskirja,* 86,
485—486.